

Френсіс
Скотт Фіцджеральд
Цент на двох

Харків
«ФОЛІО»
2025

БЛАГОСЛОВЕННЯ

I

На Балтиморському вокзалі було спекотно та багатолюдно, тому Лоїс була змушена згаяти біля телеграфного столу досить багато тягучих секунд, поки клерк з великими передніми зубами рахував і перераховував довге повідомлення гладкої дами, щоб визначити, чи містить воно невинні сорок дев'ять слів або фатальні п'ятдесят одне.

Лоїс, чекаючи, вирішила, що не зовсім впевнена, чи точно вона написала адресу, тому дістала із сумочки листа і знову пробігла по ньому очима.

«Моя люба, — починався він, — я все розумію, і нині я щасливіший, ніж колись був за все життя. Якби я тільки міг дати тобі ті речі, яких ти достойна, але я не можу. Лоїс, ми не можемо одружитися і не можемо втратити один одного, визнавши, що вся ця чудова любов закінчується нічим.

Допоки я не отримав твій лист, кохана, я сидів тут у напівтемряві й думав, куди я можу поїхати звідси, щоб коли-небудь забути тебе; можливо, за кордон, проїхати наскрізь усю Італію чи Іспанію і мріяти про це, щоб загасити біль втрати, там, де руїни цивілізацій, схожих на вино старої витримки відобразили б лише спустошення мого серця — і тоді прийшов твій лист.

Найсолодша, найсміливіша дівчинка, якщо ти надішлеш мені телеграму, я зустріну тебе у Вілмінгтоні. До

цього часу я тут просто чекатиму й сподіваюся, що кожна моя давня мрія про тебе здійсниться.

Говард».

Вона вже прочитала лист стільки разів, що знала кожне його слово напам'ять, але він все ще її дивував. У ньому вона знайшла багато невиразних віддзеркалень людини, яка його написала, — змішану ясність і смуток його темних очей, шалене, неспокійне збудження, яке вона відчувала іноді, коли він розмовляв з нею, його мрійливу чуйність, що присипляла її розум. Лоїс було дев'ятнадцять, і вона була дуже романтичною, допитливою і безстрашною.

Гладка дама та клерк нарешті зійшлися на п'ятдесяти словах, Лоїс взяла бланк і написала свою телеграму. І не було жодних сумнівів в остаточності її рішення.

«Це просто доля, — думала вона, — саме так все працює у цьому проклятому світі. Якщо боягузтво — це все, що мене стримувало до цього часу, то більше я не буду стримуватися. Тож ми просто дозволимо, щоб все йшло своїм шляхом, і ніколи не шкодуватимемо про це».

Клерк продивився її телеграму:

«Прибула сьогодні Балтімор проведу день братом зустрічай Вілмінгтоні три пополудні середу кохаю Лоїс»

«П'ятдесят чотири центи», — сказав клерк із захопленням.

«І ніколи не шкодуватимемо, — подумала Лоїс, — і ніколи не шкодуватимемо...».

II

Світло проходило крізь дерева як крізь фільтр і падало на траву плямами. Деревя були схожі на високих, млявих дам з пір'яними віями, що легковажно кокетують з потворним дахом монастиря. Деревя були як

дворецькі, що ввічливо схилялися над безтурботними доріжками та стежками. Дерев, дерев над пагорбами з обох боків, були розкидані групами, посадками й лісами по всій східній частині штату Мериленд, ніжне мереживо на подолах багатьох жовтих полів, темний непрозорий фон для квітучих кущів та диких зарослих садів.

Деякі дерева були дуже веселими та молодими, але монастирські дерева були старшими за сам монастир, який, за справжніми монастирськими мірками, був зовсім не старий. Власне кажучи, по суті його називали не монастирем, а лише семінарією; але все-таки це був монастир, попри його вікторіанську архітектуру чи доповнення до неї у стилі Едуарда VII, або навіть його запатентоване у часи Вудро Вільсона покриття даху зі столітньою гарантією.

За будівлею монастиря було господарство, де півдюжини братів-мирян рясно потіли, з невблаганною спритністю рухаючись навколо овочевих грядок. Ліворуч, за рядом в'язів, було імпровізоване бейсбольне поле, де один з послухників з битою намагався вибити з гри трьох інших, що супроводжувалось біганиною, важким диханням та ударами по м'ячу. А після того, як пролунав густий дзвін, що відбивав наступні пів години, людський рій чорного листя видуло на шахову дошку з доріжок під чемними деревами.

Деякі з цього чорного листя були дуже старими, їхні щокі вкриті зморшками, які нагадували брижі на потривоженій гладіні басейну. Ще був розсип листя середнього віку, чиї фігури у сутанах, що розвивалися, при погляді в профіль здавалися дещо несиметричними. Вони несли товсті томи творів Томи Аквінського та Генрі Джеймса, кардиналів Мерсьє та Іммануїла Канта, а також багато пухлих зошитів, наповнених конспектами лекцій.

Але найчисленнішими були молоді листки — біляві хлопчики дев'ятнадцяти років із дуже суворими,

сумлінними виразами облич; чоловіки під тридцять з гострою самовпевненістю, які вже проповідували у світі протягом п'яти років, їх було кілька сотень, — з міст і селищ, штатів Мериленд, Пенсільванія, Вірджинія, Західна Вірджинія та Делавер.

Було багато американців, декілька людей ірландського походження, кілька французів, кілька італійців і поляків, і всі вони йшли, невимушено тримаючись за руки парами, трійками, або довгими рядами, і майже у всіх були стиснуті губи й виставлене вперед підборіддя — адже це було Товариство Ісуса, засноване в Іспанії за п'ять сотень років до цього суворо налаштованим солдатом, який навчав чоловіків тримати оборону від прориву й у битві й у бесіді, складати проповідь або договір, просто робити це і не сперечатися...

Лоїс вийшла з автобуса на сонячне світло біля зовнішніх воріт монастиря. Їй було дев'ятнадцять, вона мала золотаве волосся й очі, які тактовні люди намагалися не називати зеленими. Якщо хтось з творчих людей бачив її в міському транспорті, вони часто крадькома витягали недогризки олівців та на зворотах конвертів намагалися зафіксувати цей профіль або той вираз, який брови надавали її очам. Пізніше вони переглядали результати й зазвичай рвали малюнки на шматочки зі здивованими зітханнями.

Попри те, що Лоїс була одягнена у дорогий костюм для подорожей, вона не затрималась, щоб змахнути пил, який покривав її одяг, але розпочала крокувати центральною алеєю, кидаючи зацікавлені погляди на обидва боки. На її обличчі був вираз нетерплячого очікування, але вона зовсім не мала того відомого виразу, який носять дівчата, коли вони приїжджають на випускний бал у Принстоні або Нью-Гейвені; адже тут ніколи не бувало ніяких випускних балів, тому, можливо, це не мало значення.

Їй було цікаво, як він буде виглядати, чи може вона впізнати його з тих фотографій. На знімку, який висів над бюро матері у неї вдома, він здався дуже молодим і досить жалюгідним, із запалими щоками, з чітко окресленим ротом та погано підігнаною сутаною послушника, яка мала на меті продемонструвати, що він вже прийняв важливе рішення відносно свого життя. Звичайно, йому тоді було лише дев'ятнадцять, а зараз йому було тридцять шість — і він зовсім не виглядав таким; на останніх знімках він був набагато гладкішим, а його волосся стало трохи тонкішим, але враження від брата, яке вона завжди зберігала, було враженням саме від цієї великої фотокартки. І тому їй завжди було трохи шкода його. Яке ж це життя для людини? Сімнадцять років підготовки, а він ще навіть не був священником — і не буде їм ще цілий рік.

У Лоїс була думка, що все буде занадто офіційно, якщо вона дозволить. Але вона збиралася прикласти всі свої старання, щоб справити враження, що вона світиться від справжнього щастя, враження, яке вона могла справити навіть тоді, коли голова розколювалась, або коли у матері траплявся нервовий зрив, або коли вона сама була особливо романтичною, допитливою та сміливою. Цього брата, без сумніву, потрібно було підбадьорити, і вона збиралася його розвеселити, подобається йому це чи ні.

Підходячи до великих невибагливих вхідних дверей, вона побачила, як один чоловік раптово відокремився від групи й, підтягуючи поли своєї сутани, побіг до неї. Він посміхався, вона помітила, що він виглядав дуже кремезним і надійним. Вона зупинилася і чекала, знаючи, що її серце б'ється незвично швидко.

— Лоїс! — закричав він, і через секунду вона опинилася в його обіймах.

Вона раптом затремтіла.

— Лоїс! — закричав він знову, — як же це чудово! Я не можу сказати тобі, Лоїс, скільки я з нетерпінням чекав цього. Ох, Лоїс, яка ж ти гарна!.

У Лоїс перехопило подих.

Його голос, хоч і стриманий, був наповнений якоюсь особливою енергією, дивною, такою, що огортає, якою, як вона вважала до цього, з усієї родини володіє лише вона.

— Я теж дуже рада... Кіте.

При цьому першому вживанні його імені вона почервоніла, але радше від радості.

— Лоїс... Лоїс... Лоїс, — повторював він здивовано. — Дівчинко, зайдімо сюди на хвилину, я хочу представити тебе ректору, а потім ми підемо прогулятися. Нам потрібно обговорити тисячу різних речей.

Голос його став похмурим: «Як там мати?».

Вона на мить подивилася на нього, а потім сказала те, чого вона взагалі не збиралася казати, те саме, чого вона вирішила взагалі уникати.

— О, Кіте, вона... їй весь час стає все гірше і гірше в усіх сенсах.

Він повільно кивнув, ніби зрозумів.

— Нерви, так... розповіси мені пізніше. А зараз...

Вона була в невеликому кабінеті з великим столом, щось казала маленькому, веселому, сивому священнику, який потримав її руку на кілька секунд.

— Так ось яка вона Лоїс!

Він сказав це так, ніби чув про неї роками.

Він попросив її сісти.

Зайшли двоє інших священників, повних захоплення, потискували їй руку і зверталися до неї, як до «сестрички Кіта», і вона виявила, що зовсім не проти цього.

Вони виглядали дуже впевнено, хоча вона очікувала певної сором'язливості, принаймні стриманості. Прозвучало кілька невідомих їй жартів, які, здавалося, смі-

шили кожного, і маленький отець-ректор називав їх тріо «тьмяними старими ченцями», і цей жарт вона оцінила, бо, звичайно, вони зовсім не були ченцями. У неї блискучо виникло враження, що вони особливо люблять Кіта — отець-ректор називав його «Кітом», а один з інших протягом усієї розмови тримав руку на його плечі. Потім вона знову потиснула руки й пообіцяла повернутися трохи пізніше за морозивом. Посміхаючись знову і знову, вона була доволі абсурдно щасливою... вона сказала собі, що це тому, що Кіт так захоплюється тим, що демонструє її усім.

Потім вони з Кітом прогулювались по доріжці, тримаючись за руку, і він розповідав їй, яка чудова людина отець-ректор.

— Лоїс, — несподівано перервався він, — перш ніж ми підемо далі, я хочу сказати тобі, наскільки твій візит є значущим для мене. Я думаю, що це... дуже мило з твого боку. Я ж розумію, як перед цим весело ти проводила час.

Лоїс зітхнула. Вона не була готова до цього. Спочатку вона планувала приїхати у спекотний Балтімор, провести ніч у подруги, а потім вже побачити свого брата. Вона відчувала себе доволі доброчесною і сподівалася, що він не буде обурений чи читати їй моралі щодо того, що вона ніколи не бувала у нього раніше. Але ж ця прогулянка з ним під деревами здавалося такою дрібницею і, на диво, щасливою дрібницею.

— Але ж, Кіте, — швидко сказала вона, — ти знаєш, я не могла чекати більше жодного дня. Я востаннє бачила тебе, коли мені було п'ять, але, звичайно, зовсім не пам'ятаю цього. І як я могла жити далі, практично не бачившись зі своїм братом?.

— Це дуже мило з твого боку, Лоїс, — повторив він.

Лоїс почервоніла — це дійсно було дуже особисте для нього.

— Я хочу, щоб ти розповіла мені все про себе, — сказав він після паузи. — Звичайно, я маю загальне уявлення про те, що ви з мамою робили в Європі ті чотирнадцять років, і тоді ми всі так переживали, Лоїс, коли у тебе була пневмонія і ти не могла приїхати разом з матір'ю. Так, це було два роки тому... а потім, ну, я бачив твоє ім'я в газетах, але це мене не задовольняло. Я тебе зовсім не знав, Лоїс.

Вона виявила, що аналізує його особистість, як вона аналізувала особистість кожного чоловіка, якого зустрічала. Їй було цікаво, чи дійсно це враження... враження близькості, пов'язане з тим, що він постійно повторює її ім'я? Він вимовляв його так, ніби любить його звучання, ніби воно має якесь притаманне йому особливе значення,

— Потім ти навчалась у школі, — продовжив він.

— Так, у Фармінгтоні. Мати хотіла відправити мене до монастиря, але я відмовилася.

Вона кинула на нього погляд, щоб побачити, чи це не обурить його.

Але він лише повільно кивнув.

— Тобі вистачило монастирів за кордоном, чи не так?.

— Так, Кіте, і монастирі там зовсім інші. Тут навіть у найкращих дуже багато дівчат простого походження.

Він знову кивнув.

— Напевне так, — погодився він, — і я гадаю, що розумію, як ти ставишся до цього. Спершу і мені було ніяково тут, Лоїс, хоча я цього ніколи не скажу нікому, крім тебе; ми з тобою досить чутливі до таких речей.

— Ти маєш на увазі тутешніх чоловіків?

— Так, деякі з них, звичайно, були гарні, такими людьми, до яких я звик, але були й інші; наприклад, чоловік на ім'я Реган — я ненавидів цього хлопця, хоча тепер він мій найкращий друг. Він чудова особистість, Лоїс; ти зустрінешся з ним пізніше. Людина саме такого типу, яку я хотів би мати на одному боці з собою у будь-якому бою.

ЗМІСТ

БЛАГОСЛОВЕННЯ. <i>Пер. І. О. Плясова</i>	3
МІСТЕР ІКІ. <i>Пер. І. О. Плясова</i>	25
ПОРЦЕЛЯНОВЕ І РОЖЕВЕ. <i>Пер. І. О. Плясова</i>	36
«О, РУДА ВІДЬМО!». <i>Пер. І. О. Плясова</i>	50
ДЕБЮТАНТКА. <i>Пер. І. О. Плясова</i>	91
ЧОТИРИ СТУСАНИ. <i>Пер. І. О. Плясова</i>	114
ПІРАТ ВІДКРИТОГО МОРЯ. <i>Пер. І. О. Плясова</i>	137
ПОПУЛЯРНА ДІВЧИНА. <i>Пер. І. О. Плясова</i>	178
ЦЕНТ НА ДВОХ. <i>Пер. І. О. Плясова</i>	239
МАЛЕЧА У ЛІСІ. <i>Пер. С. О. Щиголєвої</i>	259
ГІРСЬКА ДІВЧИНА ДЖЕМІНА. <i>Пер. С. О. Щиголєвої</i>	270
ТАРКВІНІЙ З ЧИПСАЙДУ. <i>Пер. С. О. Щиголєвої</i>	278
ГОЛОВА І ПЛЕЧІ. <i>Пер. С. О. Щиголєвої</i>	288
ВЕРБЛЮЖА СПИНА. <i>Пер. С. О. Щиголєвої</i>	321
ДЖЕЛЛІБІН. <i>Пер. С. О. Щиголєвої</i>	356